

**De
Holland
Rijnland
Methode**

dHRM

Factsheet
‘Onderwijs op zorglocaties’

Vooraf

Holland Rijnland startte in 2018 een onderzoek met de vraag welke behoefte er was aan een flexibele onderwijs-zorgvoorziening voor kinderen die in een reguliere onderwijssetting moeilijk tot leren komen.

Het project kende een onderzoeksfase en een pilotfase met tien kinderen. In 2020 zijn in Holland Rijnland expertgroepen per sub-regio gestart. Deze groepen bestonden uit medewerkers van het samenwerkingsverband en medewerkers jeugdhulptoevang. De expertgroepen vervulden een consultfunctie voor professionals. Anno 2021 is er sprake van een implementatiefase. De bevindingen van de stuurgroep in de afgelopen drie jaar zijn samengebracht en verwoord in de Holland Rijnland Methode.

De Holland Rijnland Methode bevat een stappenplan en zeven bijbehorende documenten. Hiermee kunnen beleidsmedewerkers en andere professionals werken aan oplossingen die goed onderbouwd en duurzaam zijn. Dat leidt ertoe dat kinderen die geen onderwijs volgen op termijn weer tot leren kunnen komen en toe kunnen groeien naar deelname aan het onderwijs.

Dit document is stap 5 van het stappenplan van de Holland Rijnland Methode.

Holland Rijnland vormt één van de inspiratieregio's van het project Met Andere Ogen.

Voor meer informatie

www.aanpakmetandereogen.nl

Doelgroep, doel en noodzaak van onderwijs op zorglocaties

Steeds meer kinderen zitten 'thuis'. Dit betekent niet dat zij altijd letterlijk thuis zitten. Meestal gaan ze naar een zorglocatie. Steeds meer scholen geven de leerlingen begeleiding/ondersteuning op locatie. Andere scholen doen dit nog niet. Het organiseren van onderwijs op locatie is met veel vragen omgeven. In deze factsheet staat beschreven hoe onderwijs en gemeenten dit aanbod beter kunnen vormgeven.

Wat bedoelen we met 'onderwijs op zorglocaties'?

Kinderen maken tijdelijk gebruik van zorgaanbod op dagcentrum of zorgboerderij. Enkele keren per week is aanvullende onderwijsondersteuning nodig om de eerste aanzet tot onderwijsdeelname te geven. De rest van de week brengt het kind door op de zorglocatie zonder onderwijs.

Welke kinderen hebben onderwijs op zorglocaties nodig?

De kinderen die behoefte hebben aan onderwijs op een zorglocatie zijn zeer divers. Onderwijs kan dan ook op meerdere soorten zorglocaties nodig zijn. Het gaat om kinderen met ernstige angsten, met gedrags- of psychische problemen of met autisme of om kinderen die slechte ervaringen hebben met de schoolse setting. Het onderwijs op de zorglocatie is vaak de laatste mogelijkheid om de verbinding met onderwijs in stand te houden voor een leerling, voordat een vrijstelling wordt overwogen. Het onderwijs op de zorglocatie kan ook de eerste aanzet zijn om toe te groeien naar onderwijs vanuit een vrijstelling.

Doel

De wetgeving biedt nu nog ruimte voor verschillen tussen schoolbesturen. De visie van samenwerkingsverbanden/schoolbesturen is bepalend voor de doelen van het onderwijs op zorglocaties. Doelen kunnen zijn:

- Het aanbod is gericht op behoud of herstel van onderwijsdeelname voor ingeschreven leerlingen.
- Het aanbod draagt bij aan een eerste aanzet tot onderwijs voor leerlingen die zijn vrijgesteld, maar onderwijs kunnen volgen.
- Het aanbod is nodig omdat kinderen recht hebben op onderwijs, ook als ze niet toegroeien naar volledig bekostigd onderwijs (wettelijk kader ontbreekt, maar is aangekondigd).

Zorgboerderij verzorgt zelf voorbereidende ondersteuning of 'educatie'

Zorgaanbieders kiezen er soms voor om zelf een leerkracht in dienst te nemen. De aanbieder (of de ouders) kunnen de kosten niet in rekening brengen bij een schoolbestuur, ook niet als zij een gediplomeerde leerkracht in dienst nemen. Het schoolbestuur mag geen geld overmaken naar zorginstellingen. Deze variant wordt verder in deze sheet buiten beschouwing gelaten, omdat dit geen gezamenlijk arrangement is.

Verantwoordelijkheid onderwijs voor het bieden van onderwijsbegeleiding op zorglocaties

Een deel van de leerlingen dat verzuimt, doet dit vanwege psychische redenen. Formeel staan ze op een school ingeschreven en vaak worden deze leerlingen niet meegeteld bij de officiële thuiszitters. Bij verzuim zijn de taken van scholen en jeugdhulp onduidelijk; een school kan regie nemen, maar kan ook veronderstellen dat jeugdhulp werkt aan het oplossen van de psychische problemen. De leerling zit ondertussen thuis en ouders vragen daarom soms dagbesteding aan voor hun kind. De leerling verdwijnt uit het zicht van school, maar staat nog steeds ingeschreven.

Sinds 2018 kunnen alle scholen met gebruik van de variawet deze leerlingen tijdelijk onderwijsbegeleiding bieden, thuis of op een zorglocatie. Daarmee kan de school voorkomen dat de leerling achterstanden oploopt. Voor deze leerling moet de school toestemming vragen aan de inspectie voor 'onderschrijding onderwijstijd'. Er moet een plan zijn van school dat zij samen met ouders en zorgprofessionals opstelt. Niet alle scholen kennen de mogelijkheden of benutten dat voldoende. Sommige scholen zien af van het bieden van onderwijs/begeleiding thuis of op een zorglocatie, omdat het geen plicht is en wetgeving complex is. Het bieden van onderwijsbegeleiding aan leerlingen die verzuimen is belangrijk om schooluitval en/of achterstanden te voorkomen. Als een kind, in de periode dat het niet naar school gaat, wel onderwijsbegeleiding krijgt wordt het aangesproken op de vaak gezonde cognitie. Onderwijsbegeleiding thuis of op een zorglocatie is soms de laatste mogelijke stap. Mocht de begeleiding toch niet succesvol zijn, dan kan door ouders overwogen worden vrijstelling aan te vragen bij leerplicht, daarmee vervalt ook de verantwoordelijkheid van het onderwijs (terwijl het kind cognitief voldoende capaciteit heeft).

Steeds meer scholen zijn bereid om met gebruik van de variawet leerlingen onderwijsbegeleiding op locatie te bieden. Dit leidt ertoe dat op sommige locaties meerdere leerlingen van meerdere besturen onderwijsbegeleiding nodig hebben. Schoolbesturen moeten dan eerst met elkaar en vervolgens met gemeenten afspraken maken over organisatie.

Verantwoordelijkheid gemeenten

Gemeenten moeten zorgen dat jeugdhulp beschikbaar is. Deze jeugdhulp kan nodig zijn voor leerlingen die nog staan ingeschreven, maar tijdelijk niet naar school gaan. De gemeentelijke toegang overlegt in ieder geval met ouders over de benodigde jeugdhulp. Afstemming met onderwijs is zeer gewenst. Het komt in de praktijk regelmatig voor dat het kind dagbesteding ontvangt van een zorgaanbieder, terwijl onderwijs hier niet bij betrokken is. Het risico bestaat dan, dat de zorgaanbieder onvoldoende informatie heeft en niet op de juiste wijze kan meewerken aan het herstellen van onderwijsdeelname. Dit risico is nog groter als de jeugdhulp via een Persoons Gebonden Budget is ingezet. Het maken van afspraken tussen jeugdhulpaanbieder en onderwijs verloopt dan via ouders. Gemeenten zijn dan niet betrokken bij de kwaliteit van de aanbieder. Op locaties waar meerdere kinderen onderwijs nodig hebben, is het wenselijk dat er afspraken komen tussen gemeente, jeugdhulpaanbieder en onderwijs. Hiermee wordt zoveel mogelijk voorkomen dat de jeugdhulpaanbieder met meerdere schoolbesturen te maken krijgt.

STAP 1

Schoolbesturen binnen een samenwerkingsverband vormen een gemeenschappelijke visie op hun taak ten aanzien van onderwijs op zorglocaties

In de factsheet 'op weg naar een onderwijszorgcontinuüm' staat beschreven waarom schoolbesturen met elkaar tot een visie moeten komen op het realiseren van groepsarrangementen. De professionals van Holland Rijnland pleiten voor een standpunt waarbij schoolbesturen gezamenlijk onderschrijven dat de groepsarrangementen nodig zijn.

Voor het realiseren van onderwijs op zorglocaties zijn er vervolgens twee werkwijzen mogelijk voor schoolbesturen binnen een samenwerkingsverband om te komen tot organisatie van onderwijs op zorglocaties. Deze staan ook beschreven in de eerder genoemde factsheet. Hieronder zijn ze uitgewerkt specifiek voor het realiseren van onderwijs op zorglocaties. Schoolbesturen maken een keuze voor één van de varianten.

Onderwijs op locaties: van individueel aanbod naar groepsgewijze aanpak.

Iedere school kan met de variawet voor iedere verzuimende leerling onderwijsbegeleiding thuis of op een zorglocatie realiseren. De handreiking 'integraal arrangeren in complexe situaties' biedt scholen en zorgprofessionals inzicht in de wijze waarop zij een plan kunnen maken voor een leerling.

Vooropgesteld op zorglocaties waar meerdere kinderen verblijven die onderwijs kunnen volgen, is het wenselijk dat schoolbesturen eerst onderling afspreken hoe zij dit organiseren om versnipperde inzet van onderwijsbegeleiding te voorkomen. Hieronder staan twee varianten voor organisatie. Bij variant 1a kan er optioneel voor gekozen worden dat het schoolbestuur/de besturen het onderwijs op locaties voor alle verzuimende leerlingen binnen het samenwerkingsverband verzorgt, dus ook voor onderwijs op thuislocaties.

Variant 1

Enkele schoolbesturen verzorgen onderwijs op een aantal zorglocaties en doen dit voor leerlingen van alle besturen binnen een verband

	Argument	Gevolgen
	Gemeenten maken afspraken met schoolbestuur per zorglocatie	Duidelijkheid voor gemeenten, schoolbesturen en ouders
a) Onderwijs op locatie is een 'leerling volgend traject', gericht op herstel onderwijsdeelname (met gebruik variawet).	Gaat om kinderen met complexe problemen, ieder kind vergt eigen aanpak en plan om onderwijsdeelname te herstellen.	Er zijn afspraken nodig tussen schoolbesturen over schoolinschrijving en bekostiging tijdens en na afloop van het traject.
b) Onderwijs op locatie wordt voor een groep gerealiseerd.	Onderwijs op een zorglocatie wordt gezien als groepsaanbod voor kinderen die onderwijs en zorg nodig hebben, waarbij onduidelijk is of herstel van onderwijsdeelname mogelijk is.	Afspraken zijn nodig tussen gemeenten en schoolbestuur over leerlingvervoer, huisvesting en kwaliteitseisen.

Variant 2

Het samenwerkingsverband zorgt voor een pool van beschikbare onderwijsbegeleiders

Argument	Gevolgen
Gemeenten maken afspraken met samenwerkingsverband per zorglocatie	Duidelijkheid voor gemeenten, schoolbesturen en ouders
• Scholen zijn verantwoordelijk voor het plan, maar hoeven niet zelf onderwijsbegeleiding in huis te hebben. • Onderwijsbegeleiders uit de pool zijn inzetbaar voor onderwijs op een aantal aan te wijzen zorglocaties, maar ook voor onderwijs aan individuele kinderen thuis. • Samenwerkingsverband draagt zorg voor bundeling van inzet onderwijsbegeleiding op zorglocaties.	Schoolinschrijving bij school van herkomst moet behouden blijven (samenwerkingsverbanden primair onderwijs kunnen maar zes maanden zelf onderwijs bieden).

STAP 2

Naar passende organisatie en bekostiging van onderwijs op zorglocaties

De keuze bij stap 1 maakt duidelijk wie er in gesprek gaan met gemeenten over organisatie en bekostiging. Bij variant 1 zijn dit enkele schoolbesturen, bij variant 2 is dit het samenwerkingsverband.

De partners maken met elkaar afspraken over organisatie en bekostiging. Hierbij komt aan de orde:

- De keuze van zorglocaties;
- de keuze voor de wijze van financiering jeugdhulp: zorg in natura of PGB;
- het in beeld brengen van de gevolgen van onderwijs op een zorglocatie voor de inzet en kosten van de zorglocatie, vertaald naar tarieven zorg in natura of PGB.

PGB of natura?

In Holland Rijnland zijn enkele zorgboerderijen waar onderwijs aanvullend nodig is. Meestal zijn deze bekostigd via PGB's. Ouders zijn bij een PGB in de regie en verantwoordelijk voor de opdracht aan de zorgaanbieder. Gemeenten hebben minder of geen sturing op de kwaliteit en de samenwerking met onderwijs. Als gemeenten werken met een contract biedt hen dat betere mogelijkheden om afspraken te maken over organisatie, bekostiging en kwaliteit.

De Holland Rijnland Methode

